

FIȘA DISCIPLINEI
STATUTUL ARTISTULUI ÎN CULTURA POST-MODERNĂ

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Filosofie
1.4. Domeniul de studii	Filosofie
1.5. Ciclu de studii	Masterat
1.6. Programul de studii / Calificarea	Filosofie, Cultură, Comunicare / Master în Filosofie
1.7. Forma de învățământ	IF-zi

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Statutul artistului în cultura post-modernă				Codul disciplinei		HMR2202
2.2. Titularul activităților de curs			Prof. dr. Dan Eugen Rațiu					
2.3. Titularul activităților de seminar			Prof. dr. Dan Eugen Rațiu					
2.4. Anul de studiu	I	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	Obligativu	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					28
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					48
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					48
Tutoriat (consiliere profesională)					14
Examinări					4
Alte activități: comunicare bidirecțională cu titularul de disciplină / tutorele					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				144	
3.8. Total ore pe semestru				200	
3.9. Numărul de credite				8	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu sunt
4.2. de competențe	Nu sunt

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența la orele de curs nu este obligatorie. Prezentarea la examen nu este condiționată de număr minim de prezențe.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Activitatea la seminar este obligatorie. Seminarele pierdute se pot recupera.

6. Competențele specifice acumulate¹

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competențe profesionale/esențiale	• C1.1 Aprofundarea domeniului de cunoaștere a teoriilor și orientărilor metodologice actuale din studiul culturii și artei, legate de fenomenele și practicile culturale. • C1.2 Explicarea și interpretarea specificului practicilor artistice-culturale și a statutului social și cultural al artistului în lumea contemporană; • C1.4 Formularea unor judecăți de valoare privind creațiile cultural-artistice, prin aplicarea cunoștințelor aprofundate (recenzie critică, cronică culturală, eseu etc.) • C6.1 Definirea și alegerea metodelor și tehnicilor adecvate de soluționare a unor probleme interumane și interculturale cu un nivel ridicat de complexitate.
Competențe transversale	• CT1 Abordarea în mod realist și prin argumentare atât teoretică, cât și practică a unor situații-problemă cu grad ridicat de dificultate în vederea soluționării lor eficiente. • CT. 2. Gestionarea de activități sau proiecte profesionale complexe, prin asumarea responsabilității în luarea deciziilor într-o echipă multidisciplinară. • CT3 Autogestionarea activităților de dezvoltare profesională proprie și exersarea autonomiei personale în condiții de studiu și de muncă imprevizibile.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Cursul abordează problema statutului cultural și social al artistului din perspectiva interdisciplinară a Filosofiei artei și Sociologiei artei, urmărind să clarifice specificul acestuia în lumea și cultura contemporană, în raport cu lumea modernă. Vom analiza, pe de o parte, legitimitatea utilizării categoriilor etico-juridice (responsabilitate, imunitate) în lumea artei, în condițiile schimbării regimului artei contemporane. Sunt vizate în principal problemele responsabilității și ale angajamentului artiștilor, abordate atât în dimensiunea lor actuală, cât și în cea istorică. Pe de altă parte, vom aborda transformarea figurilor artistului în lumea modernă și contemporană: artistul ca figură-cheie a subiectivității moderne, condiția artistului în „regimul singularității, figurile inovației artistice și ale creativității în lumea contemporană, precum și modul în care artiștii/critica artistică contribuie la schimbarea normativă și socială.
7.2 Obiectivele specifice	• utilizarea în mod adecvat a unor concepte și demersuri majore din sfera Filosofiei artei și Sociologiei artei; • perceperea dimensiunii sociale a producției artistice, a pluralității interpretărilor și a necesității abordării inter-disciplinare a practicilor artistice /culturale; • înțelegerea, compararea variatelor perspective teoretice despre artă și artiști; descrierea particularităților artei și statutului artiștilor în lumea contemporană în raport cu lumea modernă; • formarea unei raportări conștiente la arta contemporană; o valorizare pozitivă a pluralismului artistic și a rolului artiștilor în democrație; • capacitatea de a aplica creativ metodele de cercetare ale științelor umaniste, în particular ale Filosofiei artei, în rezolvarea problemelor și comunicarea rezultatelor în mod argumentat (eseu academic).

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1-2. INTRODUCERE: ARTISTUL MODERN. Artistul ca figură-cheie a subiectivității moderne (Baudelaire).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
2. Subiectul creativ și arta ca model al formării/inventării sinelui (Foucault).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
3. ARTISTUL ȘI REGIMUL ARTEI ÎN CONTEMPORANEITATE. De la modern la contemporan: depășirea limitelor artei.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	

4. Arta contemporană: „ordinea realității” vs. „ordinea simbolică”. Acțiune versus opera: transgresiunea frontierelor artei, moralității și legii.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
5. UTILIZAREA CATEGORIILOR ETICO-JURIDICE IN LUMEA ARTEI: RESPONSABILITATEA ARTISTULUI. Responsabilitatea: sens juridic-moral și substanțial; „a fi responsabil de ceva” și „a fi responsabil pentru cineva” (Hans Jonas).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
6. Lumea artei: domeniu închis sau deschis controlului public? Autonomie/ suveranitate estetică și „autonomie penală” a artistului. Estetic și juridic, artă/artist și opinie publică: <i>Culture Wars</i> (SUA).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
7. REGISTRE DE EVALUARE A ARTEI CONTEMPORANE. Evaluarea artei în regimul „democrației radicale”: pluralismul democratic al judecății. De la registrul estetic la cel practic – etic, juridic, utilitar, politic, economic, civic.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
8. ARTISTUL ANGAJAT. Responsabilitatea-„datorie” sau „misiune” și avatarurile ei istorice. Tema utilității social-politice a artei. Angajament și responsabilitate politică a artiștilor.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
9. FIGURI ALE ARTISTULUI IN LUMEA CONTEMPORANA. Artistul în „regimul singularității” (Nathalie Heinich).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
10. Portretul artistului ca „muncitor” (Pierre-Michel Menger).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
11. Sociologia muncii creative (Pierre-Michel Menger).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
12. ARTISTUL CRITIC/CREATIV. Critica artistică și creativitatea: cum contribuie artiștii la schimbarea socială?	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
13. Un model al schimbării normative (Luc Boltanski și Eve Chiapello). Critică, creativitate și stiluri de viață creative.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
14. De la artiști la „creativi”? Orașul creativ și artiștii.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	

Bibliografie

-BAUDELAIRE, Charles 1992. *Pictorul vieții moderne și alte curiozități*, Ed. Meridiane: [„Salonul din 1846”](#), pp.77-167, [„Pictorul vieții moderne”](#) [1863], pp.378-443.

-BELL, Daniel, 1978. *The Cultural Contradictions of Capitalism*, New York: Basic Books.

-BÄTSCHMANN Oskar, 1997, *The Artist in the Modern World. The Conflict between Market and Self-Expression*, Cologne, DuMont BuchVerlag: „[Freedom and the Social Function of the Artist](#)”, pp.58-80, „[The Cult of the Artist](#)”, pp.81-121, „[Strategies and Careers](#)”, pp.122-162 „[Rebellions and the Power of Art](#)”, pp.163-199, „[Art for Exhibitions](#)”, pp.200-240.

-BOLTANSKI Luc, CHIAPELLO Eve, 2009. *The New Spirit of Capitalism*, London: Verso, [ch. 7 „The Test of Artistic Critique”](#), pp. 419-482.

-BOLTON, Richard (ed.) 1992. *Culture Wars. Documents on the Recent Controversies in the Arts*. New York: New Press: “Introduction”, pp.3-26, Documents, pp.27-70, 295-300.

-CLAIR, Jean. 1997. *La responsabilité de l'artiste. Les avant-gardes entre terreur et raison*. Paris: Gallimard: « Le cheval et la rune (L'avant-guerre) », pp.31-69.

-DANTO, Arthur. 1992. *Beyond the Brillo Box: The Visual Arts in Post-Historical Perspective*, Farrar, Straus & Giroux: [ch.9 „Censorship and Subsidy in the Arts”](#), 163-178; [ch.10 „Dangerous Art”](#), pp.179-198. -DANTO, A. 2000. « L'idée de chef-d'œuvre dans l'art contemporain ». In : *Qu'est-ce qu'un chef-d'œuvre ?* Paris: Gallimard, pp. 137-154. -DANTO, Arthur. 1997. Ch.1 „[Introduction: Modern, Postmodern, and Contemporary](#)”, Ch.2 „[Three Decades after the End of Art](#)” in: *After the End of Art: Contemporary Art and the Pale of History*, Princeton University Press, pp. 3-19.

-FOUCAULT, Michel 2004. *Ce este un autor. Studii și conferințe*, Idea, Cluj: „[Ce sunt luminile? \(I\)](#)” [1984], pp.65-78.

-FOUCAULT, Michel 1963. « [Préface à la transgression](#) », trad.ro. „[Prefață la transgresiune](#)” (1963), în *M. Foucault, Theatrum Philosophicum. Studii, eseuri, interviuri (1963-1984)*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001, pp.11-29.

-HEINICH Nathalie. 1997. *L'art contemporain exposé aux rejets. Etudes de cas*. Nîmes: J.Chambon: « Christo à Paris, 1985: Emballé, pas emballé ? », pp.7-31, « Buren à Paris, 1986: Minimalisme et politique », pp.33-73, « Ping à Paris, 1994: De

Beaubourg à Brigitte Bardot », pp.153-190. -HEINICH N., 2005, *L'Elite artiste. Excellence et singularité en régime démocratique*, Paris, Gallimard: I « [Singularité: la vocation de l'excentricité](#) », pp.27-127 ; III « [Excellence: une nouvelle élite](#) », p.201-275; IV« [L'Art en régime de singularité](#) », p.279-301; XV « [L'artiste engagé](#) », pp.302-316, [Ch. XVII-XVII](#), pp. 317-351. -HEINICH, N. 2010. *Guerre culturelle et art contemporain. Une comparaison franco-américaine*, Paris, Hermann: cap. IV « [L'œuvre et son auteur](#) », p.55-73, V « [La relation au contexte](#) », 75-96, VI « [Le référent](#) », pp.76-119, "[Annexe: D'un effet pervers du libéralisme](#)", pp.143-155.

-HOPKINS, David, *After Modern Art 1945-2000*, Oxford, Oxford University Press, 2000 (în special cap. 3, 4, 6, 7, 8).

-JIMENEZ, Marc. 2005. *La Querelle de l'art contemporain*. Paris: Gallimard: Première partie: « De l'art moderne à l'art contemporain », pp.65-108; Troisième partie: « La crise de l'art contemporain: Les enjeux du débat, Le procès de l'art contemporain, Comment interpréter la crise ? », pp.148-178; « Les critères esthétiques en question », pp.238-260.

-JONAS, Hans. 2001. *Le principe responsabilité. Une éthique pour la civilisation technologique*. Paris: Flammarion: « [Théorie de la responsabilité: premières différenciations](#) », « [Théorie de la responsabilité: parents et homme d'état comme paradigmes éminents](#) », pp. 179-210.

-JULIUS, Anthony. 2008. *Transgresiuni. Ofensele artei*, Ed. Vellant, București, 2008, cap. I "Opera transgresivă și justificările sale", pp.15-51.

-LACLAU, Ernesto, MOUFFE, Chantal. 2001. *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics*. New York: Verso: 4." Hegemony and Radical Democracy", pp.149-194.

-MC CLEAN, Daniel (ed.). 2007. *The Trials of Art*. London: Ridinghouse: G. VASSAL-ADAMS „Robert Mapplethorpe: The Perfect Moment”, pp.289-304; A. YOUNG „Pissed Christ on Trial: Disgust, Obscenity and Transgression”, pp.307-324; A. JULIUS, „A Transgressive Work and its Defences”, p. 327-345.

-MENDER Pierre-Michel, 2002, *Portrait de l'artiste en travailleur. Métamorphoses du capitalisme*, Paris, Seuil/La République des Idées: « [Les arts et l'économie capitaliste](#) », pp.11-34, « [Les arts: laboratoire de flexibilité](#) », pp.61-87. MENDER P.-M. 2009. *Le travail créateur. S'accomplir dans l'incertain*. Paris: Gallimard/Le Seuil: [Ch.9 „Les profils de l'inachevement: L'œuvre de Rodin”](#); MENDER, P.-M. 2014. *The Economics of Creativity. Art and Achievement under Uncertainty*, Harvard Univ. Press (în special cap. 3, 5, 6).

-MICHAUD, Eric. 2002. "Note despre 'deontologia' artistului in epoca moderna". In: D-E. Ratiu, C. Mihali (ed.). 2003. *Arta, comunitate, spatiu public. Strategii politice si estetice ale modernității*. Cluj-Napoca: Casa Cartii de Stiinta, pp.15-34.

-MICHAUD, Yves. 2003. *L'art à l'état gazeux. Essai sur le triomphe de l'esthétique*. Paris: Stock: ch.1 « Petite ethnographie de l'art contemporain », pp. 27-64. -MICHAUD, Y. 1997. *La crise de l'art contemporain. Utopie, démocratie et comédie*, Paris: PUF. -MICHAUD, Y., 1999. *Critères esthétiques et jugement de goût*. Nîmes: Ed. J.Chambon: ch.II „Les critères esthétiques”, pp.51-102.

-MILLET, Catherine. 2006. *L'art contemporain. Histoire et géographie*. Paris: Flammarion: 2017; trad. ro. *Arta contemporană. Istorie și geografie*, Ed. Vellant, București: „Cuvânt înainte”, „Nașterea artei contemporane”, pp.9-56.

-ROCHLITZ, Rainer. 1994. *Subversion et subvention. Art contemporain et argumentation esthétique*. Paris : Gallimard: « Conquête et abandon de la souveraineté esthétique », pp.23-47, « Institutions », pp.175-198, « Stratégies politiques », pp.199-220.

-RATIU, Dan-Eugen, Ciprian MIHALI (eds.). 2003. *Arta, comunitate, spațiu public. Strategii politice si estetice ale modernității*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, pp.15-85.

-RAȚIU, Dan-Eugen. 2017. „[Orașul creativ și artiștii: natura și sursele creativității urbane](#)”, în *Noii industriași, creativii 02*, ed. Oana Năsui, Editura PostModernism Museum, București, 2017, pp. 132-151.

-RAȚIU, Dan-Eugen. 2018. „[Artistic Critique on Capitalism as a Practical and Theoretical Problem](#)”, in: *Art and the Challenge of Markets*. Vol. 2 Eds. V.D. Alexander, S. Hägg, S. Häyrynen and E. Sevänen, New York: Palgrave Macmillan, pp. 173-211.

-RAȚIU, Dan-Eugen. 2021. „[The Aesthetics of Existence in the Last Foucault: Art as a Model of Self-Invention](#)”, *The Journal of Aesthetic Education*, Vol. 55, No.2, pp.51-77.

-RIOU, Denis. 2000. *Qu'est-ce que l'art moderne?* Paris: Gallimard: ch. « L'artiste apporte son corps », pp.467-486.

-SMITH, Terry. 2008. „[Introduction: The Contemporaneity Question](#)”, in: [Antinomies of Art and Culture: Modernity, Postmodernity, Contemporaneity](#), eds. Terry Smith, Okwui Enwezor and Nancy Condee (Durham, NC: Duke University Press), pp. 1-19.

-SMITH, Terry. 2010. „[The State of Art History: Contemporary Art](#)”, *The Art Bulletin*, vol.92, no.4, pp.366-383.

-VASSAL-ADAMS, G. 2007. „Robert Mapplethorpe: The Perfect Moment”, in: MC CLEAN, Daniel (ed.) *The Trials of Art*. London: Ridinghouse, pp.289-304.

-YOUNG, A. 2007. „*Pissed Christ on Trial: Disgust, Obscenity and Transgression*”, in: MC CLEAN, Daniel (ed.) *The Trials of Art*. London: Ridinghouse, pp.307-324.

*NOTĂ: Textele marcate/subliniate sunt disponibile în format pdf pe platforma MsTeams a cursului (și parțial online pe pagina web a BCU).

8.2 Seminar	Metode de predare	Observații
1. Prezentarea disciplinei, a obiectivelor, programarea-organizarea activităților și prezentarea modalităților de evaluare pe parcursul semestrului și finală.	-seminar interactiv pe bază de discuții	
2. Artistul modern: "viața artistă" ca operă de artă	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
3. Prezentare multimedia și dezbateri: Transgresiuni în arta contemporană.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
4. Dezbateri: Artă contemporană: categorie cronologică sau tipologică?	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
5. Analiză de text și dezbateri: Conceptul de „contemporaneitate”	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
6. Analiză de text: Libertate de expresie, libertate artistică vs. cenzură și „apropriere culturală”. Dezbateri: Artiștii: o „excepție estetică” în fața legii/moralei?	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
7. Studii de caz: Controverse în arta contemporană. <i>Culture Wars</i> : cazurile Serrano și Mapplethorpe (SUA)	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
8. Analiză de text și dezbateri: Registre de valori și judecare: cum evaluăm arta contemporană? Criterii estetice vs. criterii practice în arta contemporană. Studii de caz: Respingeri ale artei contemporane	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
9. Analiză de text și dezbateri: Artă și politică: o relație controversată	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
10. Analiză de text și dezbateri: Artistul în lumea modernă: conflictul între piață și auto-expresie	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
11. Analiză de text și dezbateri: Artistul în regimul singularității	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
12. Analiză de text și dezbateri: Artiștii în regimul democratic: elită marginală sau figuri exemplare ale muncitorului viitorului?	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
13. Analiză de text și dezbateri: Critica artistică și creativitatea: contribuții la schimbarea normativă.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
14. Analiză de text și dezbateri: Orașul creativ și artiștii	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
Bibliografie Conform listei de mai sus		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conținutul cursului este compatibil cu conținutul cursurilor predate la nivel „graduate” în universități de prestigiu din Europa și SUA, precum și cu cerințele comunității profesionale.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	-însușirea cunoștințelor predate la curs;	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului cât și în timpul examinării finale	
	-capacitatea de a opera în mod corect și adecvat cu acestea;	Examen scris (eseu academic) la sfârșitul semestrului (sesiune)	66% din nota finală
10.5 Seminar/laborator	-însușirea cunoștințelor discutate la seminar; -capacitatea de a opera în mod corect și adecvat cu acestea; -asumarea unei cercetări documentare proprii în domeniul cursului;	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului - verificare orală - cât și în timpul examinării finale	
	-activitate seminar: participare la dezbateri, prezentare referat; -însușirea și aplicarea metodelor de cercetare și de redactare specifice filosofiei (analiză de text, referat, eseu academic).	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului - verificare orală - cât și în timpul examinării finale	33% din nota finală
10.6 Standard minim de performanță			
• Curs / Examen: Elaborarea unui eseu academic/studiu de caz, cu temă impusă sau la alegere, de complexitate ridicată, utilizând metode ale Filosofiei și științelor socio-umaniste. • Seminar: Alegerea, planificarea și realizarea unor prezentări individuale orale și scrise la seminarii pe parcursul semestrului (dezbateri, analiză-comentariu de text, referat). • Plagiat se va considera orice lucrare care se constată a fi în proporție de cel puțin 10% copiată dintr-o altă sursă, iar utilizarea plagiatului va determina anularea evaluării. Orice contestație a notei obținute la examen va trebui însoțită de o cerere din partea studentului pentru reevaluarea lucrării. Rezultatul acestei reevaluări se va face de față cu studenții în decurs de 2 zile de la data contestației.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals) "Nu se aplică."

Data completării:
12.04.2025

Semnătura titularului de curs

Prof. dr. Dan Eugen Rațiu

Semnătura titularului de seminar

Prof. dr. Dan Eugen Rațiu

Data avizării în departament:

Semnătura directorului de departament

.....